

JEGYZŐKÖNYV

**A Csataszög Települési Értéktár Bizottságának 2024. január 29-ei
bizottsági üléséről**

M u t a t ó :

<u>Határozat</u>	<u>Tárgy:</u>
<i>1/2024 (I.29.) CSTÉB</i>	<i>Napirendek elfogadásáról</i>
<i>2/2024. (I.29.) CSTÉB</i>	<i>Jegyzőkönyv hitelesítő személyének meghatározásáról</i>
<i>3/2024.(I.29.) CSTÉB</i>	<i>Csataszögi görgőseke helyi értéké nyilvánításáról</i>
<i>4/2024.(I.29.) CSTÉB</i>	<i>Csataszögi görgőseke vármegyei értéktárba történő felvételéről</i>

J e g y z ő k ö n y v

Készült: a Csataszög Települési Értéktár Bizottsága a csataszögi községházán 2024. január 29-én 16.00 órakor megtartott üléséről.

Jelen vannak: Juhász Éva elnök
Tóth Annamária tag
Mihály János tag
Molnár Zoltán tag

Távolmaradását előzetesen nem jelentette be: Lakatos László

Juhász Éva elnök köszöntötte a bizottsági ülésen megjelenteket. Megállapította, hogy 5 bizottsági tagból 4 jelen van, így az ülést határozatképesé nyilvánította és megnyitotta. Az ülésről készült jegyzőkönyvet Juhász Éva elnök fogja elkészíteni.

Javasolta a meghívón feltüntetett napirendi pont megtárgyalását:

	Napirend	Előadó
1.	<i>Jegyzőkönyv hitelesítő személy meghatározásáról</i>	Juhász Éva elnök
2.	<i>Csataszögi görgőseke helyi értéké nyilvánításáról</i>	Juhász Éva elnök
3.	<i>Csataszögi görgőseke vármegyei értéktárba történő felvételéről</i>	Juhász Éva elnök

Indítványára a bizottság 4 igen, 0 nem, 0 tartózkodással a következő határozatot hozta:

**1/2024 (I. 29.) CSTÉB határozat:
Napirendi pontok elfogadásáról**

Csataszög Települési Értéktár Bizottsága a következő napirendet fogadta el:

	Napirend	Előadó
1.	<i>Jegyzőkönyv hitelesítő személy meghatározásáról</i>	Juhász Éva elnök
2.	<i>Csataszögi görgőseke helyi értéké nyilvánításáról</i>	Juhász Éva elnök
3.	<i>Csataszögi görgőseke megyei értéktárba történő felvételéről</i>	Juhász Éva elnök

***1./Napirendi pont tárgyalása
Jegyzőkönyv hitelesítő személyének megválasztásáról***

Juhász Éva elnök

Javaslom Tóth Annamária tagot jegyzőkönyv hitelesítőnek.

Megkérdezem a jelöltet, hogy elfogadja-e?

Tóth Annamária tag

Igen, elfogadom.

A bizottsági tagok részéről kérdés, hozzászólás nem hangzott el. A Bizottság 4 érvényes igen, 0 nem, 0 tartózkodás szavazattal a következő határozatot hozta:

2/2024.(I.29.) CSTÉB határozat:

Jegyzőkönyv hitelesítő személyének megválasztásáról

Csataszög Települési Értéktár Bizottsága a 2024. január 29. napján tartandó nyílt ülése jegyzőkönyv hitelesítőjéül Tóth Annamária bizottsági tagot megválasztotta.

2.Napirendi pont megtárgyalása

Javaslat elbírálása a helyi értéktárba történő felvételhez

Juhász Éva elnök Mielőtt rátérünk konkrétan a javaslatra, szeretném, ha pontosan definiálnánk néhány fogalmat. Először is, hogy mi is az az értéktár, mi az a nemzeti értékteremtési program. Az Érték az, amit a helyi közösség értéknek tart. Az értéktár mozgalom azt szolgálja, hogy életet leheljen a helyi civil társadalomba. Az ott élő emberek vegyék észre, hogy valami fontos, annak értéke van. Az értékke nyilvánított helyi kincsek közelebb állnak fogalmilag a hungarikumhoz. Az a mi dolgunk, hogy ezeket az értékeket mi itt megtaláljuk és felterjesszük. A Települési Értéktárak létrehozását és működtetését a 114/2013 (IV.16) Korm. rendelet a „magyar nemzeti értékek és hungarikumok gondozásáról” szóló jogszabály szabályozza. A különböző értéktárakban azokat az elemeket gyűjtik, melyek a magyarságra jellemző szellemi, anyagi, természeti vagy közösségi értékkel rendelkeznek. Tóth Annamária bizottsági tag mindenkinek készített egy úgynevezett Értéktári kisokost, ami részletesen leírja az Értéktár célját, illetve a Bizottság munkáját.

Mihály János tag: Köszönjük szépen a tájékoztató anyagot.

Juhász Éva elnök: Beérkezett javaslat alapján javaslok értéktárba felvenni a csataszögi görgős ekét. Kérem a bizottságot, hogy a beérkező javaslatot tanulmányozza át és szavazással döntsön a felvételtől.

Molnár Zoltán tag: Esetleg Csataszögön fellelhető még görgős eke?

Juhász Éva elnök: igen, úgy tudjuk a Pócsai féle tanyán még van egy minta példány.

Mihály János tag: nem lehetne esetleg az önkormányzatnak megszereznie azt a mintapéldányt?

Juhász Éva elnök: meg lehet próbálni, de nagy esélyt nem látok rá.

Mihály János tag: valóban nagyon híres volt a csataszögi görgős eke, messze elment a híre.

Molnár Zoltán tag: tényleg érdekes, hogy értéknek mennyi mindent meg lehet nevezni. Dobának egy bizonyos része Csataszöghöz tartozik, esetleg azt nem lehetne az értéktárba belevenni?

Juhász Éva elnök: Doba puszta egy része helyrajzi besorolás szerint Beenyszög város külterülete, másik Csataszög felé eső része községünkhöz tartozik, határ a Dobai-csatorna, amely a Tisza parton ömlik a Tiszába.

Molnár Zoltán elnök: Csataszög nem Tisza parti település, ám külterülete a Tiszáig terjed. Nyaranta sokan keresik meg a dobai Tisza partot.

Mihály János tag: van egy felújított gőzgép a Dobai Gépháznál, esetleg azt nem lehetne belevenni az értéktárba?

Tóth Annamária tag: azt gondolom, hogy utána kell járni, egy javaslattételt készíteni és meglátjuk. Felvetődött éppen elmúlt héten, hogy a volt Kastélyt is értéktárba kellene javasolni. Nem is gondolnánk, hogy mennyi mindent értéknek lehet tekinteni, nem feltétlen a kézzel fogható dolgokat, akár szellemi értéket is.

Mihály János elnök: Nagyon jó ötlet, tényleg a Kastély Csataszög meghatározó épülete volt és ma is az.

Tóth Annamária tag: egyeztettünk az elnökkel és a csataszögi lakosoknak egy kérdőívet szeretnénk kiküldeni, melyben egyrésztől tájékoztatnánk az értéktár céljáról, működéséről, másrésztől pedig ötleteket várnánk az értéktára történő felvételhez.

A bizottsági tagok részéről több kérdés, hozzászólás nem hangzott el. A Bizottság 4 érvényes igen, 0 nem, 0 tartózkodás szavazattal a következő határozatot hozta:

**3/2024.(I.29.) CSTÉB határozat:
Csataszögi görgős eke helyi értéké nyilvánításáról**

Csataszög Települési Értéktár Bizottság elfogadja a Csataszögi görgős eke helyi értéktárba történő felvételére tett javaslatot, és azt agrár és élelmiszergazdaság kategóriái besorolás szerint helyi értéknek nyilvánítja.

Erről értesül: 1. Csataszögi Települési Értéktár Bizottság tagjai
2. Juhos Brigitta, 2161, Csomád, Fő utca 27. (javaslattevő)
3. Irattár- helyben

***3.Napirendi pont megtárgyalása
Javaslat vármegyei értéktárba történő felvételhez***

Juhász Éva elnök: 1970-ben a csataszögi Szebb Élet Termelőszövetkezet a görgős eke családdal önálló kiállítóként mutatkozott be a budapesti nagy mezőgazdasági tárlaton. Az öt ekefej típusból álló görgőseke családot ezüstéremmel tüntette ki a mezőgazdasági gépgyártó vállalat. Ez volt az első alkalom, hogy az ország egy mezőgazdasági találmány kapcsán megismerte a Csataszög település nevét. A nagy siker és érdeklődés következtében az eke a világ több országába is eljutott. Ennek függvényében javaslom, hogy a helyi értéken kívül a vármegyei értéktárba is kerüljön be az eke.

Tóth Annamária tag: A görgős eke feltalálása híressé tette a települést, rengeteg munkát adott a helyi és közelben élő munkásembereknek.

A bizottsági tagok részéről több kérdés, hozzászólás nem hangzott el. A Bizottság 4 érvényes igen, 0 nem, 0 tartózkodás szavazattal a következő határozatot hozta:

4/2024.(I.29.) CSTÉB határozat:**Csataszögi görgös eke vármegyei értéktárba történő felvételéről**

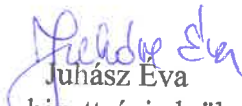
Csataszögi Települési Értéktár Bizottság javasolja a Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Értéktárba agrár és élelmiszergazdaság kategóriában a csataszögi görgös ekét felvenni.

Erről értesül:

1. Csataszögi Települési Értéktár Bizottság tagjai
2. Jász-Nagykun-Szolnok Vármegyei Értéktár Bizottság, Szolnok, Kossuth L. út 2.
3. Irattár- helyben

Miután több napirend nem volt, Juhász Éva elnök a bizottsági ülést bezárta.

K.m.f.

Juhász Éva
bizottsági elnök

Tóth Annamária
jegyzőkönyv hitelesítő

J e l e n l é t i í v
a Csataszög Települési Értéktár Bizottság
2024. január 29-ei üléséről

Jelen lévők:

1./ Juhász Éva elnök/tag

.....
.....
.....

2./ Tóth Annamária tag

.....
.....
.....

3./ Lakatos László tag

.....
.....
.....

4./ Mihály János tag

.....
.....
.....

5./ Molnár Zoltán tag

.....
.....
.....

MEGHÍVÓ

Csataszögi Települési Értéktár Bizottság
2024. január 29-én (hétfőn) 16.00 órakor
bizottsági ülést tart, melyre ezúton tisztelettel meghívom.

Az ülés helye: Csataszög Községi Önkormányzat tanácsterme

	<u>Tárgy:</u>	<u>Előadó:</u>
1.	A beérkezett értéktárba történő jelölés áttekintése, javaslat elkészítése az értéktárba való felvételre	Juhász Éva elnök
2.	Javaslat a Megyei Értéktárba történő felvételre	Juhász Éva elnök
3.	Egyebek	Juhász Éva elnök

Megjelenésére feltétlen számítok!

Csataszög, 2024-01-25.

Tisztelettel:

Juhász Éva
bizottság elnöke

Javaslat a
Csataszögi görgőseke
települési/tájegységi/ágazati¹
értéktárba történő felvételéhez

Készítette:
Juhos Brigitta

.....
(P. H.)

¹ Kérjük, húzza alá a megfelelőt.

I. A JAVASLATTEVŐ ADATAI

1. A javaslatot benyújtó (személy/intézmény/szervezet/vállalkozás) neve: Csataszög Községi Önkormányzat

2. A javaslatot benyújtó személy vagy a kapcsolattartó személy adatai:

Név: Juhos Brigitta

Levelezési cím: 2161 Csomád, Fő u. 27.

Telefonszám: 06-20/581-78-51

E-mail cím: brigitta.juhos@gmail.com

II. A NEMZETI ÉRTÉK ADATAI

1. A nemzeti érték megnevezése: Csataszögi görgőseke

2. A nemzeti érték szakterületenkénti kategóriák szerinti besorolása:²:

☐ agrár- és
élelmiszergazdaság	☐ egészség és életmód	☐ épített környezet
☐ ipari és műszaki megoldások	☐ kulturális örökség	☐ sport
☐ természeti környezet	☐ turizmus	

a szakterületi besorolás indokolása: Mezőgazdaságban használt munkagép

3. A nemzeti érték a magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó érték:

igen
amely nemzetiség:³

nem

4. A nemzeti érték fellelhetőségének helye: Csataszög Község

5. Értéktár megnevezése, amelybe a nemzeti érték felvételét kezdeményezzük:

☐ <u>települési</u>	☐ tájegységi	☐ ágazati

Csataszögi Települési Értéktár

6. A nemzeti érték rövid, szöveges bemutatása, egyedi jellemzőinek és történetének leírása, a megjelölt szakterületi kategória indokolása (amennyiben nemzetiséghez kapcsolódó érték, a nemzetiségi vonatkozások, a nemzetiséghez való kötődés bemutatása):

² Egy szakterületenkénti kategória megjelölése lehetséges.

³ Kérjük, jelölje és nevezze meg, amennyiben magyarországi együtt élő népekhez, az államalkotó tényezőként elismert nemzetiségekhez kapcsolódó az érték.

A Csataszögi görgőseke ötlete az 1960-as években fogalmazódott meg a helyi születésű Szabó István fejében. Társaival három szabadalmi bejelentést tettek 1956., 1968., és 1970. évben.

Az új találmány lényege az volt, hogy az eke kormánylemezét szabadon forgó görgők helyettesítették, az addig használatos fix rögzítés helyett. Az egyik ekelemez sima felületű lett, ez végezte a talaj forgatását; a többi lapát szabadon forgó, borda vagy csillag alakú éles elemekből lettek kialakítva, ezek végezték a kötött talaj porhanyósítását. A görgők tengelye merőleges lett a talajra, légrés keletkezhetett, ezáltal az eke nem tudott kilépni a barázdából. A görgők miatt a vonóerő is csökkent és ezáltal energiahatékonyasága megnőtt a szántási munkálatoknak.

1969-től az új eke gyártásra került. Az akkori Szébb Élet MGTSZ külön „Ekegyárat” alapított Csataszög településen – a helyiek a mai napig így hívják a volt üzem területét, fennmaradt épületeit. A termelészövetkezetek tönkremenetele után sajnos maga az üzem sem tudott talpon maradni, pedig fénykorában nagy számban gyártották a mezőgazdasági gépet, számtalan külföldi országba is szállították az új és energiahatékony munkaeszközt.

7. Indokolás az értéktárba történő felvétel mellett:

A mai napig léteznek használatban lévő példányai a görgősekének, egyedisége és forradalmi újjátásának köszönhetően nagyban befolyásolta az akkori termelészövetkezetek munkáját. Országos szinten jelentős nyomot hagyott az agrárium életében, az 1990-es évek után mégis feledésbe merült a csataszögi “Ekegyár” és hasznos terméke.

8. A nemzeti értékkel kapcsolatos információt megjelenítő források listája (bibliográfia, honlapok, multimédiás források):

Filmhíradók Online / Görgőseke gyártása Csataszögön (filmhiradokonline.hu)

MTVA Archívum | Ipar - Gépgyártás - A Szabó-féle görgős eke

9. A nemzeti érték hivatalos weboldalának címe: www.csataszog.hu

III. MELLÉKLETEK

1. Az értéktárba felvételre javasolt nemzeti érték fényképe vagy audiovizuális-dokumentációja
2. A Htv. 1. § (1) bekezdés m) pontjának való megfelelést valószínűsítő dokumentumok, támogató és ajánló levelek
3. A javaslatban megadott adatok kezelésére, illetve a benyújtott teljes dokumentáció, - ideértve a csatolt dokumentumok, saját készítésű fényképek és filmek felhasználására is - vonatkozó hozzájáruló nyilatkozat
4. A nem saját készítésű dokumentumok szerepeltetése esetén az adott dokumentum tulajdonosának hozzájáruló nyilatkozata a szabad felhasználásról

Csataszögön kezdődött meg annak idején a görögös eke sorozatgyártása

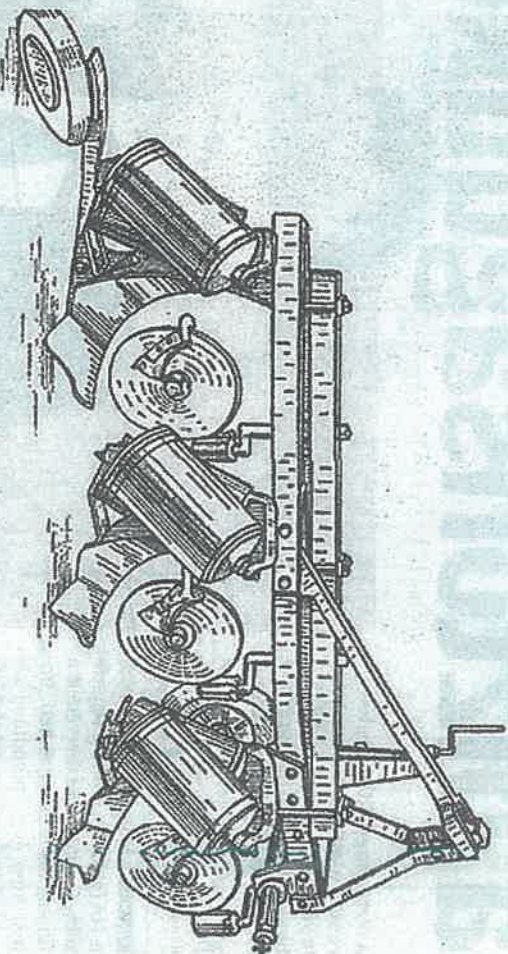
Forradalmi találmány volt

1969. május 14-én egy meglepő sajtóajélkoztatóról tudóstott a Bács-Kiskun megyei Népiújság aznap száma. Történt ugyanis, hogy a fővárosban működő gazdasági gépgyártó vállalatok vezetői sajtókonferenciát tartottak a görögös ekeőről. Parázs vita bontakozott ki, Erdemes e foglalkozni ezzel az új magyar találmánnyal.

Szikeszai Mihály főlevéltáros
ujnehlap@ujnehlap.hu

Csataszög Egyszer csak a hátsó szektorokból felkeltt egy fiatalember, a csataszögi termelőszoftveket elnökhelyettese és a következőket mondta: „Mindenképpen véleményem ellenére meg lehet oldani az eke sorozatgyártását. Mi kétféle darabot szándékozunk készíteni az idén...” Talán ez volt az első alkalom, hogy az ország egy mezőgazdasági találmány kapcsán megismerték a meggyékben település nevét. Milyen volt a maga idejében forradalmi újításnak számító görögös eke? Szabó István társával (Bagi Andrásval, Edel Lajosval, Gordos Bélával) három szabadalmi bejelentést is tett (1956, 1968, 1970).

Az elsőnek benyújtott megoldásban a hagyományos eke kormány/emezét szabadon forgó görög helyettesítette, csökkenve ezzel a vonóerő-

A görögös eke korabeli rajza

Beküldött fotó

szükségletet. Ezzel együtt kisebb lett az energiateljesítmény is. A továbbfejlesztett változatban nyolchengeres görögöt alkalmazott, melynek tengelyei a talaj haladási irányára merőlegesek, és

A felhalálóról és alkotásáról film is készült

közöttük légrés volt. Megoldást talált arra is, hogy az eke a barázdából ne tudjon „kilépni”. A harmadik megoldásnál az eke kormány/emezét

szabadon forgó két vagy három görög helyettesítette: az egyik síma felületű, rugalmas, öntisztító anyaggal bevontva (ez végzi a talaj forgatását), a további görög (vagy görögök) szabadon forgó, de borda vagy csillag alakú éles elemekből kialakítva – ezek a kötött talaj porhanyítását végzik.

Szabó István találmánya felkelte a kftlőid érdeklődését. A szakma meghatározó hazai képviselői nem tudták elfogadni új ötletét. Mindezen lehetséges módon hátráltatták az eke széles körű el-

terjedését. Az 1965-ös év átrőrest hozott! Az akkori állam-párt határozata alapján Kiss János az alkori kohó- és gépipari miniszterhelyettes megengedte, hogy a felhalálókkal egy kísérleti görögös eke szerződést kössenek.

Kevésbé ismert azonban, hogy a megyebeli szimpatizánsok segítettek elő, hogy az eke végül mégis gyártásra kerüljön. Történt ugyanis, hogy egy tisztelővári gimnázium tanár vezette irodalmi színpad a „Görögös eke sorosa” címmel 1967-ben bemutatott egy darabot. Produk-

Az eke gyártására műhelyeket alakítottak ki Csataszögön

tó glosszát írt a lapban a be-mutatóról. A földvártaik 1967-decemberében Szegeden is készülték, hogy illegálisan bemutathatják a darabot, de a tanács közbeavatkozása elmaradt az előadás. Már a párt is beavatkozott, és napirendre tűzték az ügyet. Inkább megengedték, hogy meggyékben elkezdjék gyártani ezt az új magyar találmányt.

Ezalatt a görögös eke felkeltte a megyeszékhelytől északra fekvő település, a Csataszögi Szabó Élet Területi Szervezetét elnökének az érdeklődését. Felkeresték

Szabó Istvánt és közölték vele, hajlandók gyártani az eke, de nincs technológiai háttérük, csak „kemény és töretlen szándékuk”. A felhalálóról írtott, így 1968. március 17-én szerződést kötöttek a görögös eke gyártására. Először 3 mintapéldányt állítottak elő, de a szerződés szerint további ezer darab készítését kezdték el. Az eke gyártására műhelyeket alakítottak ki.

Ezeket ma is Ekegyármak nevezik a helybeliek. A nagy siker és érdeklődés következtében az eke a világ több országába is eljutott. Amikor elkészült az ezredik eke, a felhaláló felhívta a szerződés azzal az indokkal: annyira nagy a kereslet, hogy ahhoz már nagyipari háttér kell. A csataszögi termelőszoftveket természetesen bíróságra vitte a dolog. Nyolc évnél hosszabb kezdődött, de végül beszüntették a görögös eke előállítását Csataszögön. A gyártás jogát átadták a Kispesztén működő Vörös Csillag Traktorgyárnak.

A felhalálóról és alkotásáról film is készült. Vitray Tamás „Nehéz ember” című filmjét az 1980-as években mutatták be a Magyar Televízióban. Szabó István számos újítást készített a mezőgazdaság gépésztése területén. Ezek közül kiemelkedik a nagy vihatartó keverő görögös eke.